

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ : “อวิชา — ความไม่รู้”

คำว่า **อวิชา** เป็นคำภาษาบาลี มีรากศัพท์มาจาก น (ไม่) + วิท ชาติ ลงในอรรถว่า ฐ + ย ปัจจัย + อา สระที่สุกดศัพท์ แปลง น เป็น อ แปลง ทย เป็น ช แล้ว ซ่อน ช จึงสำเร็จรูปเป็น อวิชา (อ่านว่า อะ - วิด - ชา) แปลว่า ความไม่รู้ ได้แก่ ความไม่รู้ในสิ่งจะ ๔ มีทุกขสังขาร เป็นต้น ดังข้อความจาก พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค อวิชาสูตร ตอนหนึ่ง ว่า “**ดูก่อนภิกษุ ความไม่รู้ในทุกข ในเหตุให้เกิดทุกข ในความดับทุกข ในหนทางที่จะให้ถึงความดับทุกข นี้เรียกว่าอวิชา**”

พระธรรมเทศนา เกี่ยวกับอวิชา ที่ควรจะได้ศึกษาเพิ่มเติม มีดังนี้ .-

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสพระคาถา ว่า

“ธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้หมุ่สัตว์ถูกรรณนั้นหุ้มห่อแล้ว
ท่องเที่ยวไปสิ้นกาลนาน เหมือนหมุ่สัตว์ผู้ถูกโมหะหุ้มห่อแล้ว ไม่มีเลย
ส่วนพระอริยสาวกเหล่าใด ละโมหะแล้ว ทำลายกองแห่งความมืดได้แล้ว
พระอริยสาวกเหล่านั้น ย่อมไม่ท่องเที่ยวไปอีก เพราะอวิชาอันเป็น
ต้นเหตุ (*แห่งสังสารวัฏฏ์*) ย่อมไม่มี แก่พระอริยสาวกเหล่านั้น”

(จาก ... พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ โมหสูตร)

“โมหะ ทำให้เกิดความพินาศ โมหะทำจิตให้กำเริบ ชนย่อมไม่รู้สึกละโมหะนั้น
อันเกิดในภายในว่าเป็นภัย คนหลงย่อมไม่รู้จักประโยชน์ ย่อมไม่เห็นธรรม
โมหะย่อมครอบงำนรชนในขณะใด ความมืดคือย่อมมีในขณะนั้น บุคคลใดละ
โมหะได้ขาด ย่อมไม่หลงในอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งความหลง บุคคลนั้น ย่อมกำจัด
ความหลงได้ทั้งหมด เปรียบเหมือนพระอาทิตย์อุทัยขึ้น ก็กำจัดความมืด ฉะนั้น”

(จาก ... พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ มลสูตร)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม โดยทรงใช้พหุฐานะที่หลากหลาย แต่ทั้งหมดก็เพื่อ
ส่องให้เข้าถึงลักษณะของสภาพธรรม เพื่อให้เห็นตามความเป็นจริงว่าที่ทรงแสดงนั้นเป็นสภาพธรรม
ที่มีจริง ไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน สำหรับ โมหะ กับ อวิชา ก็เช่นเดียวกัน เป็นสภาพธรรม
อย่างเดียวกัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น ความไม่รู้ ก็คือ ความไม่รู้ ถึงแม้ว่าจะใช้
พหุฐานะที่แตกต่างกันก็ตาม แตกต่างกันโดยพหุฐานะ แต่อรธเป็นอย่างเดียวกัน

โมหะ กับ อวิชา เป็นสภาพธรรมที่ไม่รู้ความจริง เป็นเจตสิกประการหนึ่ง คือ โมหเจตสิกซึ่งเป็น
สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับอกุศลจิตทุกประเภท

จะเห็นได้ว่า อกุศลจิตทุกประเภท เกิดเพราะโมหะ หรือ อวิชา ซึ่งเป็นความหลง ความไม่รู้
ไม่ว่าอะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล ไม่รู้ว่าอะไรเป็นเหตุที่จะทำให้เกิดผลอะไรในชีวิต เป็นต้น, สาเหตุ
หลักที่แต่ละบุคคลยังวนเวียนอยู่ในสังสารวัฏฏ์ ก็เพราะยังมีโมหะอยู่นั่นเอง เป็นสภาพธรรมที่หุ้มห่อไว้
ทำให้ไม่รู้ความจริง เมื่อไม่รู้ความจริงก็มีมมม ไม่สามารถที่เข้าใจสภาพธรรมที่กำลังมี กำลังปรากฏ
ในขณะนี้ได้, ในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิต เพราะฉะนั้นแล้ว อวิชาจึงเกิดกับ
ขณะจิตมากมายอย่างนับไม่ถ้วน ไม่ว่าจะเป็นขณะที่ยืน เดิน นั่ง หรือนอนก็ตาม ไม่ใช่เฉพาะในชาตินี้
ชาติเดียวเท่านั้นที่เป็นอย่างนี้ แต่เป็นอย่างนี้มานานแล้วในสังสารวัฏฏ์

หนทางเดียวที่จะค่อย ๆ ละคลายความไม่รู้ให้เบาบางลงได้ คือ การศึกษาพระธรรม ฟังพระธรรม ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดง สะสมปัญญาซึ่งความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ ไม่ละทิ้งโอกาส สำคัญในชีวิต นั่นก็คือ การฟังพระธรรม

ควรอย่างยิ่งที่จะได้พิจารณาว่า เมื่อเกิดมาแล้ว ในที่สุดก็ต้องตายอย่างแน่นอน **แต่จะตายไปพร้อมกับความไม่รู้ หรือ จะตายไปพร้อมกับได้สะสมความรู้ความเข้าใจพระธรรมเพิ่มขึ้น?** ถ้าไม่ได้สะสมปัญญา ไม่ได้เข้าใจพระธรรมเลย ก็น่าเสียดายมาก ที่จะต้องตายไปพร้อมกับความไม่รู้ และจะเป็นผู้ไม่รู้อีกต่อไป เต็มไปด้วยกิเลสมากมาย ยากที่จะพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่ได้สะสมศรัทธาที่จะฟังพระธรรม ค่อย ๆ สะสมความเข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อย บุคคลประเภทนี้เป็นผู้ดำรงชีวิตอย่างมีค่า ไม่เป็นเหตุให้เกิดความเสียดายหรือเสียใจในภายหลัง เพราะยังมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดสำหรับชีวิต แม้ปัญญาจะยังไม่มาก แต่ถ้าไม่ขาดการฟัง ไม่ขาดการศึกษา ไม่ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ปัญญาก็จะค่อย ๆ เจริญเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งจะเป็นเครื่องทำลายความมืดคืออวิชชา (ความไม่รู้) ได้ในที่สุด เพราะ**จุดประสงค์ของการศึกษาพระธรรม คือ เพื่อเข้าใจธรรมตามความเป็นจริง เพื่อละคลายความไม่รู้ จนกว่าความไม่รู้ จะไม่เกิดขึ้นอีก.**

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร . ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]